

Verkenningfase participatie voor overgangsgebieden

Hand-out - Versie 2, 30 juni 2025

In deze hand-out geven we informatie over het 'programma overgangsgebieden'. In 2025 wil de provincie dit programma vormgeven. In het voorjaar van 2025 zijn we begonnen met een verkennende fase, waarin we graag willen dat belanghebbenden meedenken en meepraten over dit onderwerp. De resultaten van de verkenning gebruiken we voor het maken van het ontwerp van de overgangsgebieden. Hieronder vind je meer informatie over hoe je kan meedenken. Deze hand-out is speciaal opgesteld voor de verkenningfase.

Status van dit stuk

Deze hand-out is een ambtelijke uitwerking van de Statenmededeling die in februari 2025 verstuurd is. De hand-out is bedoeld ter voorbereiding van de ambtelijke overleggen in het kader van de participatie. De hand-out geeft de huidige denkrichting weer, er zijn geen besluiten over genomen. Hij is bedoeld om de deelnemers aan de overleggen te voorzien van informatie om zich voor te kunnen bereiden. In deze tweede versie van de hand-out is de denkrichting voor overgangsgebieden verder verduidelijkt en is een aantal actuele zaken toegevoegd.

Visie op overgangsgebieden

In overgangsgebieden, die rond overbelaste Natura 2000-gebieden komen te liggen, wil de provincie toe naar een lagere milieubelasting: minder of ander gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen. In de praktijk betekent dat meestal dat het grondgebruik extensiever wordt. De gronden zullen vaak natter worden en de veedichtheid wordt lager. Al zijn er natuurlijk ook uitzonderingen mogelijk, waarbij er bijvoorbeeld met behulp van innovaties aan een lagere milieubelasting wordt gewerkt. Ook blijven sommige gronden rondom Natura 2000-gebieden juist droog, omdat deze hoger liggen in het landschap. Dit verschilt per gebied.

Door te sturen op duurzamer grondgebruik creëren we een overgangsgebied, een zone rondom Natura 2000-gebieden, om deze gebieden beter te beschermen en te versterken.

Een gebied met mogelijkheden voor melkveehouderij, maar ook akkerbouw binnen bepaalde voorwaarden. Natuurinclusieve bedrijven en agrarische natuurbeheer passen hier goed bij. Een mooi gebied, dat aantrekkelijk is voor recreatie, waar ruimte is voor groenblauwe dooradering: heggen, poelen, houtwallen en kruidenrijke randen, waar biodiversiteit van profiteert.

Waarom komt de provincie met overgangsgebieden en waarom nu?

De provincie wil **Brabant openhouden** voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Het gaat niet goed genoeg met de Brabantse natuur. Uit analyses blijkt dat de natuur in slechte staat is, met name door effecten van buiten de natuurgebieden: verdroging, te veel stikstof en emissies van gewasbeschermingsmiddelen. In de afgelopen jaren is er al veel gedaan met goede resultaten, maar zonder extra maatregelen is er geen zicht op het herstel van de natuur. Zolang de staat van de natuur niet verbetert, is het niet mogelijk om vergunningen te verlenen voor activiteiten zoals woningbouw, infrastructuur en landbouw, ongeacht of het effect daarvan op de natuur groot of klein is. Er zijn dus extra maatregelen nodig om de natuur te herstellen en daarmee te zorgen dat we Brabant openhouden voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen.

Het treffen van maatregelen in overgangsgebieden rond Natura 2000-gebieden is één van de sporen waarin de provincie werkt aan Brabant openhouden. Daarnaast werkt de provincie samen met veel andere partijen aan de Aanpak Landelijk Gebied (ALG), de groenblauwe gebiedsgerichte aanpak (GGA) en werkt de provincie aan maatregelen vanuit de [KRW Impuls](#)

(Kader Richtlijn water), de [BOS 2.0](#) (Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof), het Beregeningsbeleid, [Duurzame Pacht](#) en het Actieplan gewasbescherming.

In de GGA-gebiedsprocessen werken gebiedspartners sinds 2021 samen aan oplossingen voor natuurherstel van stikstofgevoelige N2000-gebieden, voldoende water met een betere kwaliteit, een goede bodem en de toekomst van de landbouw. Met de ontwikkeling van een programma overgangsgebieden zet de provincie een extra stap, parallel aan en in wisselwerking met de GGA-aanpak. Met het programma overgangsgebieden wil de provincie zorgen voor een juridisch geborgde aanpak voor natuurherstel, vanwege de urgentie en verantwoordelijkheid om ons maximaal in te spannen voor de N2000 en KRW-doelstellingen en de relatie hiervan met vergunningverlening. Hiermee legt de provincie tevens een basisniveau vast voor vermindering van de milieubelasting in de directe zone rondom het Natura 2000-gebied. De GGA-gebiedsprocessen blijven de gezamenlijke werkwijze om gebiedsvisies, concrete gebiedsplannen en projecten te ontwikkelen voor een duurzame en toekomstige transformatie binnen hun totale gebied. En op deze wijze de ontwikkeling van onder

andere de overgangsgebieden te realiseren, bijvoorbeeld via de inzet van financieel en grondinstrumentarium en het combineren van het overgangsgebied met andere opgaves, zoals groenblauwe dooradering.

De GGA-gebieden hebben voor 15 mei 2025 hun projectvoorstellen ingediend. In deze projectvoorstellen zit overlap met de inzet op overgangsgebieden, bijvoorbeeld als er voorstellen worden gedaan m.b.t. extensivering/vergaande verduurzaming. Hiermee geeft het GGA-gebied al (deels) invulling aan overgangsgebieden. Het is wel van belang om te kijken hoe deze extensivering vormgegeven wordt, zodat hetzelfde doelbereik behaald kan worden.

Niet alleen in Noord-Brabant wordt gewerkt aan overgangsgebieden

Ook het Rijk geeft aan te willen werken met zones rondom Natura 2000-gebieden, in eerste instantie rondom de Veluwe en de Peel en spreekt hierover in de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel (MCEN). Hoe deze zones, die significantiestroken worden genoemd, ingericht worden en hoe dit eventueel overlapt/samen gaat met de Brabantse aanpak is op dit moment nog niet duidelijk, ook in relatie tot het demissionaire kabinet. De provincie is hierover met het Rijk in gesprek en verwacht hier na de zomer meer duidelijkheid over te hebben. We kijken nadrukkelijk hoe de Rijksaanpak het Brabantse overgangsgebiedenbeleid kan versterken, en vice versa.

Daarnaast zijn ook andere provincies, zoals Gelderland en Zuid-Holland, gestart met het uitwerken van overgangsgebieden/zones rondom Natura 2000.

In Noord-Brabant is het voornemen om overgangsgebieden uit te werken opgenomen in het bestuursakkoord 2023-2027 en vervolgens uitgewerkt in het voorontwerp BPLG (Brabants Programma Landelijk Gebied). Toen de Rijksoverheid in 2024 besloot te stoppen met het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) is in Brabant besloten te starten met de ALG en overgangsgebieden uit te werken in een beleidsprogramma.

Wat zijn overgangsgebieden?

We willen negatieve effecten vanuit de omgeving op de overbelaste Natura 2000-gebieden verminderen door maatregelen te nemen in de **overgangsgebieden** om daarmee de natuur in de Natura 2000-gebieden te versterken. In overgangsgebieden wil de provincie gaan werken aan duurzamer grondgebruik en het herstel van het watersysteem. Voor dat laatste staat in veel gevallen het waterschap aan de lat. Overgangsgebieden zijn onderdeel van een breder pakket aan maatregelen voor het versterken en beschermen van de Natura 2000-gebieden en het behalen van de KRW-doelen. Naast maatregelen in de overgangsgebieden is ook Brabantbreed herstel van het watersysteem nodig, in het kader van "water en bodem sturend". Daarnaast zijn voor de daling van stikstofemissie ook andere maatregelen nodig, zoals te lezen in de BOS 2.0. Echter, we weten ook dat maatregelen die we nemen dicht nabij Natura 2000-gebieden, (relatief) gunstige effecten hebben op doelbereik in de Natura 2000-gebieden. Daarom gaan we werken met overgangsgebieden rondom een aantal nader te bepalen Natura 2000-gebieden Brabant.

In de overgangsgebieden zoeken we naar de combinatie van verminderen van negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden door extensiever en duurzamer grondgebruik en tegelijkertijd moet gebruik door (agrarische) ondernemers economisch rendabel mogelijk blijven. We ondersteunen agrariërs en andere grondgebruikers in deze ontwikkeling.

Hoe willen we dit bereiken?

Zoals aangegeven wil de provincie sturen op een lagere milieubelasting in de zone direct rondom een Natura 2000-gebied. Concreet betekent dit dat we regels gaan stellen voor emissies uit nutriënten (in dit kader met name veldemissies) en emissies van gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast speelt dat de provincie, samen met de waterschappen, werkt aan bodem en water sturend. Rondom Natura 2000-gebieden zal het daarom op veel plekken natter worden, omdat het bodem en watersysteem hier wordt hersteld. Op plekken die hoger gelegen zijn in het landschap is dit uiteraard niet het geval. Dit verschilt en zal maatwerk zijn per gebied.

Om emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen te verminderen zien we twee sporen:

- *Generieke maatregelen*

Uit oogpunt van eenduidigheid en handhaafbaarheid gaan we uit van een zo eenvoudig mogelijk pakket aan maatregelen dat in de basis voor alle gebieden gelijk is. Op basis van een onderzoek van CLM¹ lijken permanent grasland en/of biologische teelten hier goede voorbeelden van. Onderzocht wordt nog of er aanvullende beperkingen nodig zijn (bijvoorbeeld alleen kruidenrijk grasland toestaan of alleen pleksgewijs toestaan van gewasbeschermingsmiddelen - spotspraying). Daarnaast zien we ook dat het telen van een voedergewas heel belangrijk is voor een melkveebedrijf, we nemen dit mee in de vervolgstappen voor overgangsgebieden. We kijken ook hoe we omgaan met de impact van andere functies, zoals recreatie en verstedelijking.

- *Maatwerk*

Om rekening te kunnen houden met verschillen tussen gebieden en de ondernemers in die gebieden wordt binnen de (wettelijke) mogelijkheden onderzocht op welke wijze optimaal invulling kan worden gegeven aan maatwerk op lokaal of gebiedsniveau, bijvoorbeeld door de mogelijkheid te bieden van een gelijkwaardige of vervangende maatregel als die eenzelfde of zelfs beter doelbereik heeft. We zoeken hiervoor aansluiting bij de voorstellen vanuit de GGA-gebieden.

Hoe willen we dit vastleggen en borgen?

We werken het beleid rondom de overgangsgebieden uit in een programma onder de Omgevingswet en vertalen die waar nodig naar de Omgevingsverordening. Het vertalen van beleid naar regels is belangrijk, omdat daarmee de maatregelen die tot bescherming en herstel van natuur zullen leiden, worden geborgd. Dit is belangrijk om Brabant open te houden voor vergunningverlening.

¹ Het rapport van CLM is nog niet definitief. Wanneer dit definitief is wordt dit gedeeld met onze gesprekspartners.

Voor de overgangsgebieden hanteren we een aantal uitgangspunten. De uitgangspunten komen grotendeels overeen met wat eerder in het voormalig voorontwerp Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) was opgenomen over overgangsgebieden:

- Het uitgangspunt is dat de functie van de grond blijft wat deze nu is en dat het bestaande gebruik mogelijk blijft (met eventuele beperkingen). We zoeken naar een optimum tussen natuurherstel en landbouwkundig gebruik in overgangsgebieden. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat het overgangsgebied tot nieuwe natuur leidt (aanvullend op het Natuurnetwerk Brabant).
-
- Aanpassing van het grondgebruik kan (grote) financiële consequenties hebben voor de eigenaren en gebruikers. Om blijvend perspectief te bieden, worden de mogelijkheden verkend voor financiële ondersteuning om de benodigde ontwikkeling mogelijk te maken en om voor iedereen een juiste plek te zoeken. Daarbij geldt dat de ambities voor overgangsgebieden in verhouding moeten staan tot middelen die de provincie Noord-Brabant ter beschikking heeft en krijgt voor het ontwikkelen ervan. Hiervoor is de provincie grotendeels afhankelijk van ontwikkelingen op Rijksniveau, met name vanuit de ministeriële commissie Stikstof, zie [link](#). Dit betekent concreet dat de inzet op overgangsgebieden minder zal zijn als er onvoldoende middelen zijn om de kosten hiervan te dekken.
 - We willen gebruik maken van een bestaande zone in de omgevingsverordening, de attentiezone waterhuishouding, zover die zone rondom een Natura 2000-gebied ligt. Het programma overgangsgebieden heeft betrekking op dat deel van de attentiezone dat verband houdt met Natura 2000. Voor de eenduidigheid, duidelijkheid en handhaafbaarheid werken we met één overgangsgebied per N2000 gebied, in plaats van meerdere zones per N2000 gebied voor bijvoorbeeld gewasbeschermingsmiddelen, ammoniak, waterkwaliteit.
 - We passen de omvang van de bestaande attentiezone waterhuishouding mogelijk aan (begrenzing) en passen de maatregelen in deze zone aan op in ieder geval drie punten:
 - het beperken van emissies van nutriënten

- het beperken van emissies van gewasbeschermingsmiddelen
- het accepteren van het voor natuur benodigde waterpeil, in samenwerking met het waterschap en het gebied zullen de gebiedspeilen worden uitgewerkt
- We houden rekening met een transitieperiode. Dit betekent concreet dat maatregelen niet meteen na besluitvorming in gaan, maar pas na een aantal jaar (denk bijvoorbeeld aan 2030 of 2035).
- Grond- en landinrichtingsinstrumentarium kunnen breder worden ingezet dan enkel in de zone zoals vastgelegd in de omgevingsverordening. Zo kan het ondersteunend zijn voor grondeigenaren en grondgebruikers die hun grond in de meeste gevallen ook buiten de overgangsgebieden hebben.
- We onderzoeken hoe we optimaal invulling kunnen geven aan maatwerk.

Hoe komt de provincie tot een besluit rondom overgangsgebieden?

Om tot goede bestuurlijke afweging te komen, neemt de provincie adviezen en informatie mee. Naast de input verkregen uit de verschillende gesprekken, wordt ook gekeken naar onderzoek en expertise vanuit relevante vakgebieden. De planning ziet er als volgt uit:

Wanneer	Wat (deels gepland, deels nog te plannen)
Mei/Juni	Provincie sluit aan (reeds geplande overleggen) bij AO GGA Gesprekken met koepelorganisaties Gesprekken met waterschappen Verschillende bestuurlijke overleggen op provinciaal niveau
Juli/augustus	Expertsessies met grondeigenaren

September/ Oktober/ November	Sessie(s) met grondeigenaren- en gebruikers Vervolgsessies met ambtelijke vertegenwoordiging van de GGA Participatie met bestuurders in de GGA-gebieden Vaststellen ontwerp Programma Overgangsgebieden, zienswijzeprocedure
Januari/ februari/ maart 2026	Vaststellen Programma Overgangsgebieden Vaststellen ontwerp Omgevingsverordening, zienswijzenprocedure
Q3/Q4 2026	Vaststellen definitieve Omgevingsverordening

Wat willen we ophalen tijdens de bijeenkomsten in de verkenningsfase?

Om zoveel mogelijk input op te halen om tot een goed afgewogen beleid te komen zijn we bezig met een verkennende ronde. Drie centrale vraagstellingen in de verkennende ronde zijn:

- 1. Hoe komen we met een eenduidig pakket van maatregelen tot een optimale balans tussen natuur en agrarisch ondernemerschap in de overgangsbieden?*
- 2. Hoe zorgen we ervoor dat we ondernemers die op een andere, voor hen beter inpasbare manier de doelen geheel of zelfs beter kunnen realiseren, goed maatwerk kunnen bieden, wat vraagt dat?*
- 3. Wat zijn belangen, wensen, ideeën en zorgen van de direct belanghebbenden in de overgangsgebieden?*

Vragen of opmerkingen?

U kunt uw vragen of opmerkingen mailen naar aanpaklandelijkgebied@brabant.nl, o.v.v. Overgangsgebieden.